

การถอดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านฉลองสู่ผลิตภัณฑ์ “ลูกประคบสมุนไพร” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG

Extraction of Ban Chalong Community Identity into 'Herbal Compress'
Products to Enhance Community Wisdom Learning
Based on the BCG Economy Concept

ปสุตา แก้วมณี¹, ไพวรัญ พนมอุปการ², อัจฉราพรรณ พุ่มผกา³, ภาณุพงศ์ อึ้งสืบเชื้อ⁴,
จุฑามาศ ชูจันทร์⁵ และสุรวุฒิ เอียวสกุล⁶

Pasuta Kaewmanee, Priwaran Phanoomupparkan, Aujcharapun Pumpaka
Panupong Uengsuebchua, Chuthamart Chuchan and Surawuti Eawsakul

Received: February 06, 2026

Revised: June 17, 2026

Accepted: June 27, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถอดอัตลักษณ์และภูมิปัญญาชุมชนบ้านฉลองในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร และ 2) ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยประยุกต์แนวทางการวิจัยและพัฒนา มาประยุกต์ใช้ในระยะการถอดองค์ความรู้และออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก กลุ่มตัวอย่าง คือ คนในชุมชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลฉลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต จำนวน 25 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงอธิบายผลการวิจัย พบว่า 1) ชุมชนบ้านฉลองมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาด้านสมุนไพรที่เข้มแข็ง ภายใต้บริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีวัฒนธรรมมวยไทยเป็นฐานกิจกรรมสำคัญ 2) ผลการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์นำไปสู่การสังเคราะห์โมเดลการถอดอัต

¹⁻⁵ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต; Phuket Rajabhat University

⁶ โรงเรียนบ้านฉลอง; Banchalong School

ลักษณะชุมชนบ้านฉลองสู่ผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ 4E ผลผลิต และการสะท้อนกลับ โดยสามารถพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบเป็น “ลูกประคบมวยไทย” ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนและสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ชุมชน, ลูกประคบสมุนไพร, ภูมิปัญญาชุมชน, แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

Abstract

The objectives of this research article were 1) to extract the identity and community wisdom of Ban Chalong for the development of herbal compress products; and 2) to design and develop herbal compress products to promote community wisdom learning based on the BCG economic concept. This was a qualitative research study applying the research and development concept to the knowledge extraction and product prototype design phases to obtain in-depth information. The sample group consisted of 25 people from Village No. 5 and Village No. 6, Chalong Subdistrict, Mueang Phuket District, Phuket Province, selected using purposive sampling. The research instruments included in-depth interviews and focus group discussion recording forms. Data was analyzed using descriptive analysis. The research findings revealed that 1) Ban Chalong community possessed a strong identity and wisdom regarding herbal medicine, within a culturally diverse context with Muay Thai as a key activity base; and 2) the product design and development results led to the synthesis of a model for extracting Ban Chalong community identity into a herbal compress product based on the BCG economic concept, which consisted of four components: inputs, the 4E process, outputs, and feedback. This resulted in the development of a prototype product, the "Muay Thai Boxing Glove Herbal Compress," which reflected the community's identity and created economic, social, and learning value.

Keywords: Community Identity, Herbal Compress, Community Wisdom, BCG Economic Concept

บทนำ

ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัยฐานความเข้มแข็งของประเทศ อันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นเจ้าของสินค้าและบริการมูลค่าสูง ที่ยกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าและบริการ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ช่วยทลายข้อจำกัด เพื่อให้เกิดการก้าวกระโดดของการพัฒนาต่อยอด สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน กระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง (Inclusive Growth) รวมถึงการรักษาฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพให้สมดุล ด้วยการใช้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า “โมเดลเศรษฐกิจ BCG” ซึ่งเป็นการพัฒนา 3 เศรษฐกิจ ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ทั้งนี้ โมเดลเศรษฐกิจ BCG มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และสอดคล้องกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทำหน้าที่บูรณาการการพัฒนาตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่ม (Value Creation) จากฐานความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม ด้วยกลไกตุลาคี (Quadruple Helix) (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคมร่วมสมัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวนมากกำลังเผชิญกับความเสี่ยงต่อการเลือนหาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่ห่างไกลจากรากฐานวัฒนธรรมเดิม

ในขณะเดียวกัน แนวทางสำคัญสำหรับการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะต่อไป คือการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างจากการเน้นผลทางเศรษฐกิจระยะสั้นไปสู่การเจริญเติบโตที่ยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาประเทศในอนาคตจะไม่สามารถแยกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมออกจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมได้อีกต่อไป จึงต้องกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนในการมุ่งสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อลดการใช้วัตถุดิบและลดของเสียจากกระบวนการผลิต ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ก้าวหน้าควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล เพื่อส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไปในระยะยาว โดยการส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีการใช้

ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทย บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในทุกภาคส่วน นอกจากนี้ ควรอาศัยกลไกและมาตรการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการลงทุนสีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้เพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งผลักดันให้ภาคการผลิตปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ รวมถึงส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นและเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และได้รับประโยชน์จากเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาโครงสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปรับตัวทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพออย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการนำภูมิปัญญาชุมชนด้านสมุนไพรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงปฏิบัติการให้กับคนในชุมชน เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของชุมชนบ้านฉลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ที่เป็นชุมชนที่มีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรและการดูแลสุขภาพแบบดั้งเดิม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่และวิถีชีวิตของชุมชนมาอย่างยาวนาน หนึ่งในภูมิปัญญาที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเด่นชัด คือ การใช้สมุนไพรพื้นถิ่นเพื่อการบำบัดและส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะ “ลูกประคบสมุนไพร”

แนวทางการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) และการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) มุ่งใช้บริบทของชุมชนเป็นฐานในการสร้างองค์ความรู้และพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแก้ปัญหาในพื้นที่จริง (UNESCO, 2025; Wooltorton et al., 2020; Bowra et al., 2021) งานวิจัยของปารณีย์ ศรีสวัสดิ์ (2566) พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของคนต่างช่วงวัย และการปฏิบัติจริง สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ดารณี พรหมแดน (2568) รายงานว่า การจัดการความรู้ด้านการทำลูกประคบสมุนไพรผ่านกระบวนการถ่ายทอดจากปราชญ์ชุมชนสู่คนรุ่นใหม่ ช่วยรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิมและต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ แนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า การสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนานวัตกรรมบนฐานอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

(OECD, 2019) งานวิจัยล่าสุดยังยืนยันว่า การบูรณาการภูมิปัญญาชุมชนเข้ากับระบบการเรียนรู้และเครือข่ายนวัตกรรมของชุมชน สามารถก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการจัดการความรู้เป็นหลัก แต่ยังขาดการศึกษาที่เชื่อมโยง การถอดอัตลักษณ์ชุมชนกับการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนบ้านฉลอง ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งสังเคราะห์อัตลักษณ์ชุมชนสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร ควบคู่กับการสร้างกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ จากการลงพื้นที่ของคณะผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในการดำเนินงานบริการวิชาการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มุ่ง “พัฒนาท้องถิ่น” และการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกับผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนบ้านฉลอง ตำบลฉลอง อำเภอมะขาม จังหวัดภูเก็ต อย่างต่อเนื่อง พบว่า พื้นที่ดังกล่าวมีความโดดเด่นด้านทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรชีวภาพ โดยเฉพาะภูมิปัญญาการทำลูกประคบสมุนไพร ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดจากปราชญ์ชุมชนและสะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น สามารถต่อยอดสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนและการจัดการเรียนรู้ตามบริบทพื้นที่ได้อย่างมีศักยภาพ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจและแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชน และปราชญ์ท้องถิ่น พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับลูกประคบสมุนไพรยังคงอยู่ในรูปแบบที่ถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ของบุคคลเป็นหลัก ขาดการรวบรวม วิเคราะห์ และถอดอัตลักษณ์ของภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนและคนรุ่นใหม่ขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งยังไม่สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม หรือผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ-หมุนเวียน-สีเขียว (BCG Economy) ได้ อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ โรงเรียนบ้านฉลองในฐานะสถานศึกษาในชุมชน ยังมีความต้องการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน แต่ยังขาดฐานข้อมูลและองค์ความรู้ที่ผ่านกระบวนการถอดบทเรียนและสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทำให้การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่การเรียนการสอนยังดำเนินการได้อย่างจำกัด ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาถอดอัตลักษณ์ภูมิปัญญาการทำลูกประคบสมุนไพรของชุมชนบ้านฉลอง เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นระบบ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ การอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ชุมชนตามแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการวิจัยเพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์ชุมชนบ้านฉลองและ

พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ “ลูกประคบสมุนไพร” บนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่น ควบคู่กับการใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ ต่อยอด และใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดอัตลักษณ์และภูมิปัญญาชุมชนบ้านคลองในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยประยุกต์แนวทางการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มาประยุกต์ใช้ในระยะการถอดองค์ความรู้และออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ คนในชุมชนพื้นที่หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลคลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหรือเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต วิถีชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชนบ้านคลอง

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คนในชุมชนพื้นที่หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ตำบลคลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 25 คน ได้แก่ ปราชญ์ชุมชน 5 คน ผู้นำชุมชน 5 คน บุคลากรภาครัฐ 5 คน บุคลากรภาคเอกชน 5 คน และตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5 คน โดยเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาสมุนไพรและการพัฒนาชุมชน ผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจและสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลา การวิจัยดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคุ้มครองสิทธิและรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และสมุนไพรท้องถิ่น มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และทุนวัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับสมุนไพร แนวคิดเศรษฐกิจ BCG การเรียนรู้จากฐานชุมชน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์

3.1.2 กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ โดยคณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ 7 ประเด็นหลัก

3.1.3 สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในรูปแบบคำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

3.1.4 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ความชัดเจนของประเด็นข้อคำถาม จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข โดยประเด็นข้อคำถามทุกข้อที่นำไปใช้ได้มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

3.1.5 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงข้อคำถาม พร้อมทั้งจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน

3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานชุมชน และแนวคิดเศรษฐกิจ BCG เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และประเด็นบันทึกการสนทนา

3.2.2 กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยคณะผู้วิจัยกำหนดประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม 5 ประเด็นหลัก

3.2.3 สร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มให้ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้สนทนากลุ่ม ประเด็นคำถามหรือหัวข้อการสนทนากลุ่ม ช่องสำหรับบันทึกความคิดเห็น และช่องบันทึกข้อสังเกตเพิ่มเติม

3.2.4 นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม

กับวัตถุประสงค์ (IOC) ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ประเด็นการบันทึก ความชัดเจนของประเด็นข้อคำถาม จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข โดยประเด็นข้อคำถามทุกข้อที่นำไปใช้ได้มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

3.2.5 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงข้อคำถาม พร้อมทั้งจัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ห้อัตลักษณ์ชุมชน

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ถอดอัตลักษณ์ และรวบรวมภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและลูกประคบ

1) ประสานงานกับผู้นำชุมชนบ้านฉลอง ตำบลฉลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย

2) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพแล้วในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ได้แก่ ปราชญ์ชุมชน 5 คน ผู้นำชุมชน 5 คน บุคลากรภาครัฐ 5 คน บุคลากรภาคเอกชน 5 คน และตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบพบหน้า พร้อมทั้งจัดบันทึกภาคสนาม

3) ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 60 – 90 นาที โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นร่วมกับการจดบันทึกภาคสนามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ได้แก่ ปราชญ์ชุมชน 5 คน ผู้นำชุมชน 5 คน บุคลากรภาครัฐ 5 คน บุคลากรภาคเอกชน 5 คน และตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5 คน โดยแบ่งกลุ่มการสนทนาเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 8 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 8 คน และกลุ่มที่ 3 จำนวน 9 คน กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาสมุนไพรและการพัฒนาชุมชน ให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการออกแบบ (ร่าง) ผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และบริบทของชุมชนบ้านฉลอง

ทั้งนี้ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในทุกขั้นตอน คณะผู้วิจัยดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ โดยคำนึงถึงความสมัครใจ การรักษาความลับ และการนำข้อมูลไปใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

4) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

นำผลจากระยะที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร โดยยึดหลักการออกแบบที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนและแนวคิดเศรษฐกิจ BCG

1) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์ชุมชน ภูมิปัญญาสมุนไพร และองค์ประกอบสำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร

2) กำหนดแนวคิดหลักในการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวคิดเศรษฐกิจ BCG เพื่อกำหนดรูปแบบ คุณค่า และเรื่องราวของผลิตภัณฑ์

3) คัดเลือกสมุนไพรและวัสดุจากทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสมปลอดภัย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG และอัตลักษณ์ของชุมชน

4) ออกแบบ (ร่าง) รูปแบบลูกประคบสมุนไพรให้สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนบ้านฉลอง มีความสวยงาม ใช้งานได้จริง และสามารถสื่อสารคุณค่าของภูมิปัญญาชุมชนได้อย่างเหมาะสม

5) จัดทำต้นแบบผลิตภัณฑ์ตามแบบที่ออกแบบไว้ พร้อมตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น และนำไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนชุมชน เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงจนได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สมบูรณ์และพร้อมนำไปใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG

ระยะที่ 3 ประเมินและปรับปรุงผลิตภัณฑ์

นำ (ร่าง) ต้นแบบผลิตภัณฑ์ไปประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง

1) นำเสนอผลิตภัณฑ์ต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนชุมชน

2) ปรับปรุง (ร่าง) นแบบผลิตภัณฑ์ตามข้อเสนอแนะ

3) สรุปผลการวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการพรรณนาเชิงอธิบายเพื่อสนับสนุนประเด็นที่ค้นพบในงานวิจัย สรุปเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. การถอดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านฉลองสู่ผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยใช้แบบสอบถามเชิงลึก เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล จำนวน 25 คน สรุปผลการวิจัย 7 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ประชาชนชุมชน ผู้นำชุมชน บุคลากรภาครัฐ บุคลากรภาคเอกชน และตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชน อีกทั้งยังมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชุมชน ด้านสมุนไพร และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานด้านชุมชนมากกว่า 10 ปี ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้มีความลุ่มลึก และสะท้อนให้เห็นถึงบริบทของชุมชนบ้านฉลองอย่างแท้จริง

“ชุมชนบ้านฉลองมีความโดดเด่นที่หลากหลาย เช่น ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่แวดล้อมด้วยทะเล ภูเขา และป่าไม้ มีภูมิปัญญาชุมชนด้านอาหารที่โดดเด่น โดยเฉพาะกอละแมหลวงพ่อก มีภูมิปัญญาด้านการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคสมุนไพรพอกเขา” ...ตัวอย่างคำพูดผู้ให้ข้อมูล (ประชาชนชุมชน)

ประเด็นที่ 2 อัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน พบว่า อัตลักษณ์ของชุมชนบ้านฉลองสะท้อนผ่านวิถีชีวิตที่เรียบง่าย การพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพสมุนไพรจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและความเชื่อของชุมชน ซึ่งเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตอย่างสมดุลกับธรรมชาติ

“บ้านฉลองเรามีพืชในท้องถิ่นที่สมบูรณ์ เช่น ผักเหมียง ผักกูด ต้นตาล ในอดีตมีวิถีชีวิตที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน เช่น วิถีควายเหียบนา (การเตรียมดินก่อนปลูกข้าว โดยใช้ควายในการไถนา) วิธีการทำเหมืองแร่หลากหลายรูปแบบ สำหรับเหมืองแร่ร้างในปัจจุบัน ถูกเรียกว่า “ขุมเหมือง” วิถีตลาดนั่งยอง สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น เช่น อั้งหม้อหลาว การละเล่นในอดีต เช่น ชัดโพรก ลูกหลก ขวางราว ละไข่เป็ด” ...ตัวอย่างคำพูดผู้ให้ข้อมูล (ผู้นำชุมชน)

ประเด็นที่ 3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร พบว่า ชุมชนบ้านฉลองมีองค์ความรู้ด้านสมุนไพรที่หลากหลาย และการจัดสัดส่วนสมุนไพรสำหรับการทำลูกประคบ โดยองค์ความรู้ดังกล่าวได้จากประสบการณ์จริงและการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ไม่ได้มีการบันทึกอย่างเป็นระบบ อีกทั้งปัจจุบันมีวิทยาการจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมากขึ้น จึงทำให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงคุณค่าของสมุนไพรในชุมชน

“บ้านคลองในปัจจุบันมีการนำสมุนไพรมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนหลากหลายรูปแบบ เช่น ทุ่งหอมสมุนไพร ทุ่งสเปาแซ่เต้า สมุนไพรพอกเข้า ลูกประคบสมุนไพรสำหรับจัดจำหน่ายในค่ายมวยที่มีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเป็นอย่างมาก” ...ตัวอย่างคำพูดผู้ให้ข้อมูล (ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน)

ประเด็นที่ 4 การถ่ายทอดและการสืบสานภูมิปัญญา พบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาสมุนไพรส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกิจกรรมชุมชน เช่น การถ่ายทอดจากปู่ตายายสู่ลูกหลาน การรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการถ่ายทอดในรูปแบบเดิมเริ่มลดลง และจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ เช่น การจัดทำวิดีโอเพื่อการเรียนรู้และการประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญาชุมชน

“เด็กในชุมชนสมัยนี้ไม่ค่อยรู้เรื่องของสมุนไพรชุมชนมากนัก ถ้าไม่จัดกิจกรรมให้พวกเขาได้เรียนรู้ เขาก็จะไม่รู้จักสมุนไพรในชุมชน หรือไม่รู้จักอัตลักษณ์ของชุมชนเลย ควรมีการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษาที่เป็นหลักสูตรเฉพาะชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เด็กในชุมชนเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนและสำนึกรักบ้านเกิดหรือชุมชนของตนเอง” ...ตัวอย่างคำพูดผู้ให้ข้อมูล (บุคลากรภาครัฐ)

ประเด็นที่ 5 การต่อยอดสมุนไพรสู่ผลิตภัณฑ์และเศรษฐกิจ BCG พบว่า การออกแบบและพัฒนาลูกประคบสมุนไพรของชุมชนบ้านคลองเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยงกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG

“ถ้าเราพัฒนาลูกประคบหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่นๆ ให้มีเรื่องราวของชุมชน ก็สามารถที่จะเพิ่มมูลค่าและทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติสนใจมากขึ้น” ...ตัวอย่างคำพูดผู้ให้ข้อมูล (บุคลากรภาครัฐ)

ประเด็นที่ 6 สมุนไพรกับการเรียนรู้และการพัฒนาคนในชุมชน พบว่า สมุนไพรในชุมชนและลูกประคบสมุนไพรสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับคนทุกช่วงวัย ทั้งในรูปแบบกิจกรรมเวิร์กช็อป การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาชุมชนของตนเอง

“ควรมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนบ้านคลอง ที่บรรจุเรื่องของกิจกรรมฐานชุมชนให้มีการเรียนรู้ “ฐานเรียนรู้การทำลูกประคบสมุนไพรชุมชนบ้านคลอง” “ฐานเรียนรู้การทำผ้ามัด

ย่อมพื้นถิ่น” “ฐานเรียนรู้วิถีการกรีดยาง” การให้คนได้ลงมือทำเอง ทำให้เขาเห็นคุณค่ามากกว่าการฟังบรรยาย” ...ตัวอย่างคำพูดผู้ให้ข้อมูล (บุคลากรภาคเอกชน)

ประเด็นที่ 7 ข้อเสนอแนะและมุมมองต่ออนาคต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่า ควรมีการบูรณาการภูมิปัญญาสมุนไพรเข้ากับการศึกษา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนบ้านฉลองอีกหลากหลายผลิตภัณฑ์

“ถ้าเอากลูกระคบไปเชื่อมกับการเรียนรู้และการท่องเที่ยว จะทำให้ชุมชนมีรายได้และความรู้ไปพร้อมกัน” ...ตัวอย่างคำพูดผู้ให้ข้อมูล (ผู้นำชุมชน)

สรุปผลการวิจัย พบว่า การถอดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านฉลองสู่ผลิตภัณฑ์ลูกระคบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ชุมชนบ้านฉลองมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาด้านสมุนไพรที่เข้มแข็ง ภายใต้บริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวมถึงมีวัฒนธรรมมวยไทยและค่ายมวยไทยเป็นฐานกิจกรรมสำคัญของพื้นที่ การถอดภูมิปัญญาสมุนไพรเพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกระคบสมุนไพร โดยการออกแบบในลักษณะ “ลูกระคบรูปนวม” สามารถสะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่และตอบโจทย์การใช้งานด้านการฟื้นฟูร่างกายของนักมวยและนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่บูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจ BCG และใช้เป็นฐานการเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเรียนรู้ของชุมชนบ้านฉลอง

2. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกระคบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยใช้การจัดการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล จำนวน 25 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 จำนวน 8 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 8 คน และกลุ่มที่ 3 จำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการถอดอัตลักษณ์เริ่มจากการเก็บข้อมูลบริบทชุมชน วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร ซึ่งสะท้อนการพึ่งพาธรรมชาติและการใช้สมุนไพรเป็นฐานวัฒนธรรมของชุมชน ต่อมาพบว่าองค์ความรู้ด้านสมุนไพรมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก แต่รูปแบบการถ่ายทอดแบบดั้งเดิมเริ่มลดลงจึงมีความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น สื่อวิดีโอและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้ชุมชนมีศักยภาพในการต่อยอดสมุนไพรสู่ผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มโดยคำนึงถึงคุณค่าของทรัพยากรและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามแนวคิด BCG อีกทั้งสามารถพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้เชิง

ปฏิบัติการสำหรับคนทุกช่วงวัยได้ ผลการออกแบบนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ “ลูกประคบรูปนวม” ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์มวยไทยของพื้นที่และตอบโจทย์การใช้งานด้านสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างเหมาะสม โดยสรุป กระบวนการวิจัยสามารถเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนสู่การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่บูรณาการเศรษฐกิจ BCG และสร้างคุณค่าทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเรียนรู้ของชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยแยกตาม 5 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 อัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่ควรสะท้อนในลูกประคบ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ลูกประคบสมุนไพรควรสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านฉลอง ทั้งในมิติของภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน วิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ และความเชื่อที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ลูกประคบจึงไม่ควรเป็นเพียงผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ แต่ควรเป็นสื่อแทนเรื่องราวของชุมชน

ประเด็นที่ 2 สมุนไพรพื้นถิ่นและสรรพคุณ ผู้ให้ข้อมูลระบุสมุนไพรพื้นถิ่นที่พบได้ทั่วไปในชุมชนบ้านฉลอง เช่น ไพล ขมิ้น ตะไคร้ และมะกรูด โดยเน้นสรรพคุณด้านการลดอาการปวดเมื่อย ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ และส่งเสริมการไหลเวียนโลหิต สมุนไพรเหล่านี้สะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่

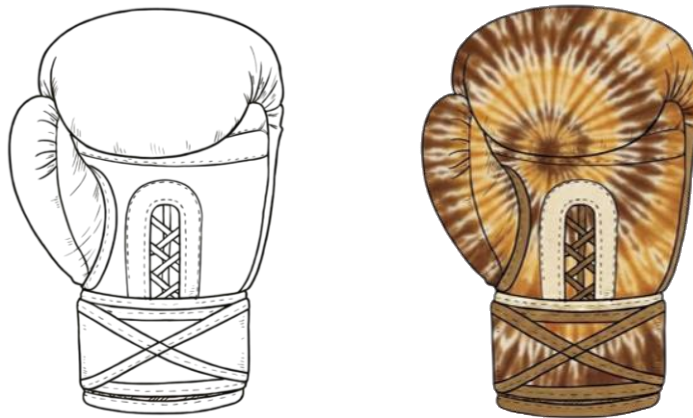
ประเด็นที่ 3 การออกแบบลูกประคบ (รูปแบบและการใช้งาน) พบว่า ในด้านการออกแบบ ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่าลูกประคบควรมีขนาดเหมาะสม จับถนัดมือ ใช้งานง่าย และสามารถใช้ได้ทั้งในครัวเรือนและเชิงบริการสุขภาพ นอกจากนี้ รูปแบบภายนอกควรเรียบง่าย สะท้อนความเป็นธรรมชาติ และมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาและปรับปรุงต้นแบบ พบว่า ผลการสนทนากลุ่มสะท้อนว่าการพัฒนาต้นแบบควรอาศัยการทดลองใช้จริงและการรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ใช้ในชุมชน เพื่อปรับปรุงทั้งด้านความทนทาน กลิ่น และประสิทธิภาพการใช้งาน การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ

ประเด็นที่ 5 การต่อยอดเชิงพาณิชย์และ BCG พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าลูกประคบสมุนไพรสามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้ หากพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชน

ผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่ม 5 ประเด็นหลัก พบว่า การพัฒนาลูกประคบสมุนไพรบ้านฉลองต้องบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรชีวภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวคิดเศรษฐกิจ BCG อย่างเป็นระบบ โดยผลการถอดอัตลักษณ์นำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ “ลูก

ประคบนวมมวยไทย” ซึ่งสะท้อนบริบทและอัตลักษณ์พื้นที่ที่เหมาะสม ทั้งนี้ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการออกแบบต้นแบบให้มีความชัดเจนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 (ร่าง) ผลิตภัณฑ์ลูกประคบนวมไพร่บ้านคลอง “ลูกประคบนวมมวยไทย”

Gimini (OpenAI, 2026)

จากการวิจัยนี้ไปสู่การสังเคราะห์ โมเดลการถอดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านคลองสู่ผลิตภัณฑ์ลูกประคบนวมไพร่ตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดเชิงระบบที่บูรณาการทรัพยากรชีวภาพ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และทุนมนุษย์ของชุมชน เข้ากับกระบวนการสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม โมเดลประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงพลวัต ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ครอบคลุมทรัพยากรสมุนไพรท้องถิ่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และทุนสังคมของชุมชน 2) กระบวนการ (Process) ดำเนินการผ่านแนวคิด 4E Steps ได้แก่ การสำรวจ (Exploration) การสกัดอัตลักษณ์ (Extraction) การเพิ่มมูลค่าตามหลัก BCG (Economic Value Creation) และการพัฒนาต้นแบบ (Execution) 3) ผลลัพธ์ (Output) ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ลูกประคบนวมไพร่ที่มีมาตรฐาน ชูองค์ความรู้เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชน และมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม และ 4) การสะท้อนกลับ (Feedback) ทำหน้าที่เป็นกลไกในการประเมินการตอบรับของตลาด ผลกระทบต่อชุมชน และความยั่งยืนของทรัพยากร สรุปได้ว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นสะท้อนให้เห็นว่า การถอดอัตลักษณ์ชุมชนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจ BCG สามารถสร้างคุณค่าเชิงบูรณาการทั้งด้านการเรียนรู้ เศรษฐกิจ และความยั่งยืน และสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในบริบทอื่นได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. การถอดอัตลักษณ์และภูมิปัญญาชุมชนบ้านคลองในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร พบว่า ชุมชนบ้านคลองมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาด้านสมุนไพรที่เข้มแข็ง ภายใต้บริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ รวมถึงมีวัฒนธรรมมวยไทยและค่ายมวยไทยเป็นฐานกิจกรรมสำคัญของพื้นที่ ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า อัตลักษณ์ชุมชนบ้านคลองมิได้จำกัดอยู่เพียงมิติด้านทรัพยากรสมุนไพรเท่านั้น หากแต่เป็นการหลอมรวมระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน การที่ชุมชนมีองค์ความรู้ด้านสมุนไพรที่สั่งสมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แสดงให้เห็นถึง “ทุนทางวัฒนธรรม” และ “ทุนทางภูมิปัญญา” ที่สามารถนำมาต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อย่างมีคุณค่า สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาบนฐานอัตลักษณ์ของศรีนยา เสี่ยงอารมณ และณัฐพงศ์ พันธน์นอย (2564) กล่าวถึง อัตลักษณ์และฐานทุนทรัพย์ของชุมชนที่สร้างคุณค่าหลักให้แก่สินค้า บริการ หรือองค์การ เป็นปัจจัยสำคัญที่หน่วยพัฒนาอาชีพควรเข้าใจและเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ซึ่งให้ความสำคัญกับการนำจุดเด่นเฉพาะของพื้นที่มาใช้เป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และเศรษฐกิจชุมชน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร ชอบชื่น และประติพัทธ์ เลิศรุจิดำรงกุล (2566) ที่ได้ศึกษาการถอดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมสู่การแทนค่าสีเพื่อการออกแบบชุดสีอัตลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า พื้นที่ลุ่มน้ำมูลนั้นเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีบทบาทสำคัญต่อคนในพื้นที่เป็นอย่างมากทั้งในบริบทของวิถีชีวิตบริบทวัฒนธรรมและการสร้างอัตลักษณ์จากสี การสกวัดวัดดูดิบประเภทดินและหินในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลนั้นได้มาซึ่งผืนสีน้ำตาลธรรมชาติที่มีความหลากหลายของเฉดสี โดยในกระบวนการแทนค่าสีเพื่อออกแบบชุดสีอัตลักษณ์ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเก่งภักติกลิ้นเทศ (2566) ได้ศึกษาภูมิปัญญาผ้าขึ้นในคุ้มเจ้านายเมืองน่านสู่การพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการออกแบบสิ่งทอร่วมสมัย พบว่า การพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในรูปแบบของลวดลายบนสิ่งทอร่วมสมัยต้นแบบจากเทคนิคภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นจากการวาง Concept to design ว่า “น่านน่านสื่อกาล ลายมัดก่านสื่อใจ” โดยจัดให้สอดคล้องกับการให้คำนิยาม “ต้นทุนทางวัฒนธรรม” เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาประเด็นองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญา คือ ภูมิปัญญาการใช้ผ้าขึ้นในคุ้มเจ้านายเมืองน่าน และภูมิปัญญาในวัฒนธรรมการทอผ้าขึ้นเมืองน่านโดยมีปัจจัยในแต่ละด้านที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูรัตนสุตาภรณ์ พระราชรัตนสุธี พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ พระมหาเทวประภาสวชิรญาณเมธี ญาณานิ บุญทองคำ จมพต อ่อนทรง และธีระวัฒน์ แสนคำ (2568) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบอัตลักษณ์เทศกาล

ท่องเที่ยววิถีพุทธจังหวัดพิษณุโลก พบว่า กลุ่มชุมชนอัตลักษณ์ต้นแบบ คือ ชุมชนไทยวนสมอแข ตำบลสมอแข อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีความเหมาะสมเป็นพื้นที่ต้นแบบมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเป็นชุมชนอัตลักษณ์ที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้าพื้นเมืองที่มีลักษณะเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะตัว มีความวิจิตรงดงามที่ประณีต

นอกจากนี้ บริบทของชุมชนบ้านฉลองที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวและเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมมวยไทย โดยมีค่ายมวยไทยเป็นฐานกิจกรรมสำคัญ ส่งผลให้ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร โดยเฉพาะการใช้ลูกประคบสมุนไพรเพื่อการผ่อนคลาย ปั่นพู่ร่างกาย และการดูแลสุขภาพ มีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวและนักกีฬามวยไทยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับบริบทเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ผลการถอดอัตลักษณ์และภูมิปัญญาชุมชนในครั้งนี้ จึงมิใช่เพียงการรวบรวมข้อมูลเชิงวัฒนธรรมเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการทำความเข้าใจรากฐานของชุมชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรที่สะท้อนตัวตนของชุมชนบ้านฉลองได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนในระยะยาว

2. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG พบว่า การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์นำไปสู่การสังเคราะห์โมเดลการถอดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านฉลองสู่ผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ 4E ผลผลิต และการสะท้อนกลับ โดยสามารถพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบเป็น “ลูกประคบมวยไทย” ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนและสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ ในมิติของปัจจัยนำเข้า (Input) โมเดลดังกล่าวอาศัยทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร อัตลักษณ์ชุมชน และบริบทวัฒนธรรมมวยไทยของชุมชนบ้านฉลอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาบนฐานทุนชุมชนที่มองว่าการพัฒนาที่มีความยั่งยืนควรเริ่มต้นจากทรัพยากร ความรู้ และอัตลักษณ์ที่มีอยู่ในพื้นที่ของ Flora & Flora (2013) ที่ได้ศึกษาชุมชนชนบท: มรดกและการเปลี่ยนแปลง พบว่า ความแตกต่างในฐานเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และชนชั้นทางสังคมในหมู่ชุมชนชนบท สำนวนว่าชุมชนสร้างความแตกต่างเหล่านี้ขึ้นมาใหม่และพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองอย่างไรเมื่อเวลาผ่านไป จากนั้นจึงพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและสังคม กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อำนาจเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลง และส่วนสุดท้ายสำรวจวิธีการวิเคราะห์อำนาจนั้น สำหรับ

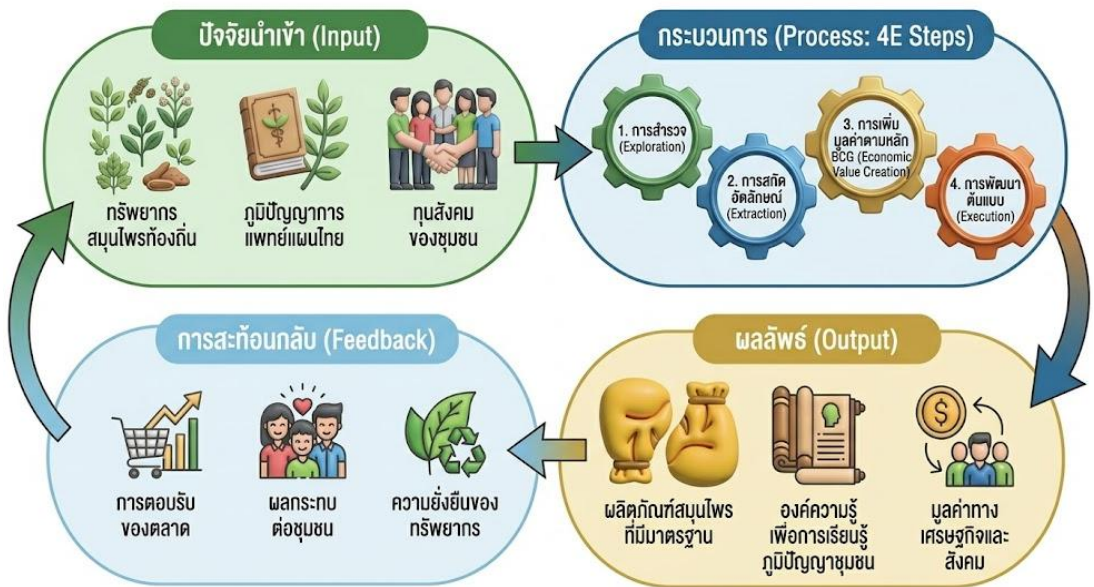
กระบวนการ (Process) ในรูปแบบ 4E ซึ่งมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ และการสร้างประสบการณ์ร่วม เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันสร้างองค์ความรู้จากบริบทจริง ส่งผลให้การออกแบบผลิตภัณฑ์ได้เป็นเพียงกิจกรรมเชิงเทคนิค แต่เป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงสังคมที่ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในส่วนของผลผลิต (Output) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ “ลูกประคบสมุนไพรไทย” แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการอัตลักษณ์ชุมชนเข้ากับการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญกับการนำวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และอัตลักษณ์มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ สำหรับการสะท้อนกลับ (Feedback) โมเดลที่พัฒนาขึ้นเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ได้ร่วมกันสะท้อนผลการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การสะท้อนกลับดังกล่าวช่วยให้ผลิตภัณฑ์สามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาดมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้และการตระหนักรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา เถาว์ชาติ ศรีณย์ ศิลาเณร พงษ์พันธ์ พิงตัน และวิไลวรรณ งามฉลาด (2568) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG พบว่า ชุมชนสามารถผลิตสินค้าชุมชนใหม่ได้อย่างน้อย 3 ชนิด ได้แก่ ปลาสาม น้ำพริกเห็ดป่า และแหนมเห็ดป่า ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้ให้ชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือระหว่างสมาชิก พร้อมทั้งเกิดแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้ในระยะยาว คุณค่าของโครงการนี้คือการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจ BCG อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของประครอง ชลากาญจนา ทิพรัตน์ หมายหมั่น เสาวลักษณ์ ปาคำ และไอลดา คำมูล (2565) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหัวฝาย ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพปัจจุบันของผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านหัวฝาย คือ ปัจจุบันบ้านหัวฝายมีผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป คือ ลูกประคบ ยาหม่อง และการแปรรูปลูกประคบ สำหรับจำหน่ายเพื่อการส่งออกขายเป็นส่วนใหญ่ และการศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าสมุนไพรแปรรูปบ้านหัวฝาย พบว่า ชุมชนบ้านหัวฝายมีการยกระดับความน่าสนใจในผลิตภัณฑ์สมุนไพร และออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และเป็นเอกลักษณ์เพื่อเกิดมูลค่าเพิ่มในตัวผลิตภัณฑ์ โดยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มพื้นที่

การปลูกพืชสมุนไพร และเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืชสมุนไพร เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย พบว่า งานวิจัยนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่ สะท้อนระบบการพัฒนาการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ที่มีลักษณะเป็น “ระบบบูรณาการเชิงนิเวศการเรียนรู้” ความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ทุนภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ชุมชน กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การออกแบบนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงอัตลักษณ์ และกลไกการสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยชี้ให้เห็นว่า “ภูมิปัญญาสมุนไพรชุมชน” ทำหน้าที่เป็นทั้งทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกผ่านการลงมือปฏิบัติ และการเรียนรู้ร่วมกัน ผลการออกแบบ “ลูกประคบสมุนไพรไทย” สะท้อนการบูรณาการทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการออกแบบเชิงอัตลักษณ์ ขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเป็นโมเดลการถอดอัตลักษณ์ชุมชนสู่ผลิตภัณฑ์ตามแนวคิด BCG ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ 4E ผลลัพธ์ และการสะท้อนกลับ โดยใช้ Gemini (OpenAI, 2026) ในการสร้างภาพประกอบ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการถอดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านฉลองสู่ผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร BCG
Gemini (OpenAI, 2026)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถผลักดันนโยบายการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงรุก โดยบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการการถอดอัตลักษณ์ตามแนว BCG เป็นกรอบดำเนินการหลัก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำโมเดลการถอดอัตลักษณ์ชุมชนไปใช้เป็นกรอบจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยบูรณาการภูมิปัญญาสมุนไพรและเศรษฐกิจ BCG ในหลักสูตรท้องถิ่น

2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรมหรือเวิร์กช็อปการทำลูกประคบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนต่างช่วงวัย

3. นักวิจัย อาจารย์ และนักศึกษา ควรต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทอื่น ๆ ตามแนวคิด BCG

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564–2570*.

กรุงเทพฯ : กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

กาญจนา เถาว์ชาลี, ศรัณย์ ศิลาเนตร, พงษ์พันธ์ พึ่งตน, และวิไลวรรณ งามฉลาด. (2568). การพัฒนาสังคมผ่านการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านโคกสวายด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 3(3), 167–182.

เก่งภักดี กลิ่นเทศ. (2023). ภูมิปัญญาผ้าชิ้นในคุ้มเจ้านายเมืองน่านสู่การพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการออกแบบสิ่งทอร่วมสมัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 17(1), 155–189.

- ดารณี พรหมแดน. (2025). การ จัดการ ความ รู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น การ ทำ ลูกประคบ สมุนไพร: กรณี ศึกษา ชมรม ผู้ สูงอายุ ตำบล เจริญเมือง อำเภอ พาน จังหวัด เชียงราย. วารสาร สังคมศึกษา ปรีทรรศน์, 1(6), 1-15.
- ประคอง ชลาภาญญา, ทิพรรัตน์ หมายหมั่น, เสาวลักษณ์ ปาคำ, และไอลดา คำมูล. (2565). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านหัวฝาย ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารช่วงฉายา*, 16(2), 26–36.
- ประภัสสร ขอบชื่น และประติพัทธ์ เลิศรุจิดำรงกุล. (2566). การถอดอัตลักษณ์ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมสู่การแทนค่าสีเพื่อการออกแบบชุดสีอัตลักษณ์ของจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(1), 68–83.
- ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์. (2566). รูปแบบ การ เรียน รู้ ใน การ ปรับ ตัว ของ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ตาม ภูมิ นิเวศ เพื่อ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ของ ประชาชน. *Research Community and Social Development Journal*, 17(3), 126-140.
- พระครูรัตนสุตาภรณ์, พระราชรัตนสุธี, พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ, พระมหาเทวประภาสวชิรญาณเมธี, ญาณยาณี บุญทองคำ, จุมพต อ่อนทรง, และ ธีระวัฒน์ แสนคำ. (2568). การพัฒนารูปแบบอัตลักษณ์เทศกาลการท่องเที่ยววิถีพุทธจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(5), 1–16.
- ศรันยา เสี่ยงอารมณ และ ณัฐพงศ์ พันธุ์น้อย. (2564). *โครงการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชนและพัฒนาทักษะทางอาชีพที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน*. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ : กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Bowra, A., Mashford-Pringle, A., & Poland, B. (2021). Indigenous Learning on Turtle Island: A Review of the Literature on Land-Based Learning. *The Canadian Geographer*.
- Flora, C. B., & Flora, J. L. (2013). *Rural communities: Legacy and change* (4th ed.). Boulder, CO: Westview Press.
- https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- OECD. (2019). Linking Indigenous Communities with Regional Development.

OpenAI. (2025). *Gemini-generated image for (ร่าง) ผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรบ้านฉลอง “ลูกประคบนมมวยไทย”* (Free version). Retrieved from

<https://gemini.google.com/app/2d935653d66e3b23?hl=th>

OpenAI. (2025). *Gemini-generated image for โมเดลการถอดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านฉลองสู่ ผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร BCG* (Free version). Retrieved from

<https://gemini.google.com/app/68a07160f73467b1?hl=th>

UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2025). *Community-Based Learning in Higher Education: Analytical Report*.

Wooltorton, S., Collard, L., Horwitz, P., & Palmer, D. (2020). *Sharing a Place-Based Indigenous Methodology and Learnings*. Environmental Education Research.